

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту історії, права та міжнародних відносин

Ю.В. Подрез

«14» вересня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСНОВИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
«14» вересня 2020 р.

Голова Моцак С.І. кандидат
педагогічних наук, доцент

Розробник:

Курова Аліна Анатоліївна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри права та методики викладання правознавства

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства

Протокол № 2 від 14 вересня 2020 р.

Завідувач кафедри

кандидат педагогічних наук, доцент

О.М. Іваній

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів –4	бакалавр	вибіркова
		Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
4-й		
Лекції		
24 год.		
Практичні, семінарські		
28 год.		
Лабораторні		
0 год.		
Самостійна робота		
64год.		
Консультації:		
4 год.		
Вид контролю: залік		
Загальна кількість годин – 120		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета: засвоєння студентами бази знань з основ теорії та практики формування гендерної політики на міжнародному, державному, регіональному та місцевому рівнях влади; придбання ними умінь і навичок, необхідних для здійснення гендерного аналізу і експертизи при вивченні політичних явищ, процесів, владних взаємовідносин.

Завдання курсу:

знати:

- поняття «гендер», «гендерна рівність», «гендерні ролі», гендерні стереотипи та дискримінація;
- сутність гендерної рівності;
- основи впровадження комплексного гендерного підходу;
- нормативно-правові акти з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- засади формування гендерної політики в Україні;
- міжнародні норми у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

вміти:

- аналізувати основні політичні процеси в гендерному вимірі;
- характеризувати національне законодавство в контексті його дотримання міжнародних правових стандартів гендерної рівності;
- критично оцінювати практичну діяльність політичних інститутів з точки зору гендерного підходу;
- давати оцінку рішенням, які пов'язані з гендерними аспектами державної політики;
- аналізувати вплив політичних сил та соціальних груп на формування гендерної політики;
- проводити гендерну експертизу законодавства та гендерний аналіз соціальної політики.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Основи гендерної рівності» базується на раніше вивчених дисциплінах, як то «Філософія», «Конституційне право України», «Забезпечення прав людини», «Вступ до права ЄС» та інших, які сформували певні професійні та правові знання та вміння учнівської молоді, та основам комунікативної взаємодії з ними.

3. Результати навчання за дисципліною

Результатами вивчення навчальної дисципліни є оволодіння методикою викладання предмету та формування теоретичних та практичних спеціальних знань, умінь та навичок з предмету «Основи гендерної політики».

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами практичних завдань та результатами самостійної роботи. Акумулявання (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS, то відповідні відомості наведені у цій програмі.

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни в практичних випадках, може аналізувати та співставляти дані об'єктів діяльності фахівця на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь. Знає сучасні технології та методи з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Студент розкриває питання, що стосується дисципліни яка вивчається, та не виходить за рамки об'єму матеріалу передбаченого робочою програмою; проявляє впевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
В	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення.
С	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Вміє пояснити основні положення виконаних завдань, та дати правильні відповіді про зміну результату при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях/ рішеннях/ розрахунках не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення для практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань в межах дисципліни, що вивчається.
Д	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.
Е	Студент має певні знання, передбачені в робочій програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни. Виконання практичних / контрольних та інших завдань роботи значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.
Ф	Студент повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Студент не допущений до здачі екзамену/заліку.
FX	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутня.

Розподіл балів

Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота	Залік	Сума
Модуль № 1		

70	30	100
----	----	-----

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики результатів навчання

У відповідності з ОПП при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Основи гендерної політики» застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та поза аудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження з освітньої програми шляхом поетапного поточного контролю (залік).

Ідентифікація та облік знань студентів проводиться, як правило, під час практичних (семінарських) занять з конкретних тем, а також під час складання заліку (в рамках частини або усього матеріалу навчальної дисципліни).

Облік успішності враховує як ступінь підготовленості до практичних занять (в рамках опрацювання студентом лекційного матеріалу, відповідних нормативно-правових та інших актів і літератури; виконання самостійної роботи студентом), так і активність студента під час обговорення питань, розв'язання різного роду правових завдань і тестів.

Формами контролю є: поточний, проміжний та семестровий (підсумковий).

Здійснення поточного контролю забезпечується під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю є: усне опитування студентів; написання й перевірка доповідей та рефератів; виступ з доповідями та рефератами; підготовка презентацій та їх захист; написання статей наукового характеру; вирішення практичних завдань (у т.ч. ситуаційних), тестів; організація проведення ділових ігор тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді модульних контрольних робіт, що проводяться в письмовій формі та передбачають вирішення студентами контрольних завдань: надання відповідей на контрольні питання, вирішення (розв'язання) задач та тестів. Завдання для модульних контрольних робіт добираються в межах програмного матеріалу, що складас зміст відповідного модулю, згідно з кількістю студентів чи їх груп (за варіантами) шляхом змішування базових завдань, різноманітністю їх комбінування та варіювання.

Семестровий (підсумковий) контроль відбувається у вигляді заліку. При цьому враховуються результати оцінювання поточної роботи студентів.

Додатково засобами та методами оцінювання й демонстрування результатів навчання можуть бути: тести, проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, розрахункові роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних/групових завдань тощо.

А також, є можливість перезарахування програмних результатів неформальної освіти». Це може бути самостійне навчання студентів на дистанційних платформах, участь у конкурсах студентських наукових робіт, конференціях, круглих столах, тренінгах, семінарах, школах з прав людини тощо.

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна характеристика та механізм захисту прав людини і громадянина в Україні. Міжнародно-правові механізми гендерної політики.

Тема 1.1 Основи правового положення людини і громадянина в Україні.

Поняття і зміст правового статусу особи в державі. Правовий статус особи, як конституційно-правовий інститут. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Основні конституційні права та свободи людини та громадянина.

Недопустимість скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Тема 1.2. Запобігання дискримінації в Україні: основні поняття та нормативно-правове забезпечення.

Становлення законодавства у сфері дискримінації. Характеристика принципів юридичної рівності в контексті заборони дискримінації.

Характеристика ознак, за яким заборонена дискримінація.

Тема 1.3. Види дискримінації та засоби протидії їй.

Класифікація дискримінації: загальна характеристика. Підбурювання до дискримінації. Пособництво у дискримінації. Поняття та форми утиску.

Механізм забезпечення запобігання та протидії дискримінації. Дискримінація за ознаками сексуальної орієнтації (на прикладах країн ЄС).

Тема 1.4. Гендер, стать та сексуальність: поняття, особливості, відмінності.

Поняття та сутність гендеру, статі та сексуальності. Становлення теорій гендеру. Гендерні стереотипи та гендерні ролі. Поняття та види сексуальних орієнтацій: історія розвитку та сучасний стан; порівняльний аналіз з Європейськими країнами.

Тема 1.5. Теорія гендеру.

Гендерні ролі як норми та правила поведінки жінок і чоловіків, що ґрунтуються на традиційних очікуваннях, пов'язаних з їх статтю.

Гендерна ідентичність як аспект самосвідомості, що описує переживання людиною себе як певної особистості.

Характеристика гендерних стереотипів. Особливості гендерної філософії.

Поняття та характеристика гендерних девіацій.

Тема 1.6. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи.

Рівні права і можливості для жінок і чоловіків у договорах ЄС. Інституційне забезпечення гендерної рівності. Залучення жінок до політики на рівні ЄС.

Лобіювання жіночого представництва: Європейське жіноче лобі. Регіональні та партійні об'єднання жінок.

Розділ 2. Просування гендерної рівності в Україні. Європейський досвід.

Тема 2.1. Сексуальна орієнтація в правовій системі України.

Поняття та загальна характеристика сексуальної орієнтації. Різновиди сексуальної орієнтації та їх нормативність.

Сексуальна орієнтація» в правовій системі України: а) термін «сексуальна орієнтація» у нормативних документах, прийнятих органами державної влади України; б) термін «сексуальна орієнтація» у чинних для України міжнародних договорах та в міжнародному стандарті «Соціальна відповідальність (SA8000)»; в) термін «сексуальна орієнтація» в чинних для України рішеннях міжурядових організацій.

Тема 2.2. Толерантність як прояв поваги до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини.

Толерантність – умова сучасної демократії. Характеристика правових засобів забезпечення толерантності: а) забезпечення толерантності на рівні міжнародно-правових механізмів; б) конституційне забезпечення толерантності; в) законодавча і судова практика щодо окремих проявів нетолерантності.

Політика поваги до автономії людини проти політики відрази.

Тема 2.3. Права жінок і гендерна рівність в Україні та країнах ЄС.

Україна у світових рейтингах гендерної рівності. Законодавчі гарантії в сфері гендерної рівності. Політичне представництво жінок в країнах ЄС та

Україні. Місце та роль Стамбульської конвенції щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству. Захист прав жінок, що входять до категорії внутрішньо переміщених осіб. Марш за права жінок.

Тема 2.4. Основні положення гендерної рівності у сфері праці.

Законодавче забезпечення та захист трудових права жінок. Принципи гендерної рівності в трудових правовідносинах. Характеристика основних положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок».

Тема 2.5. Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві.

Правове регулювання гендерного насильства. Поняття та види гендерного насильства. Насильство в сім'ї як порушення прав людини. Причини та види насильства над жінками в сім'ї.

Міжнародний досвід попередження насильства в сім'ї.

Тема 2.6. Жіночий рух як соціокультурний феномен. Фемінізм як каталізатор виникнення і становлення тендерної політики.

Витоки та передумови виникнення жіночого руху. Стимулюючі фактори зростання самосвідомості жінок. Жіночий рух: форми, завдання, історія становлення та розвитку. Жіночий рух як ідеологія і практика суспільних змін. Основні етапи та тенденції розвитку жіночого руху в Україні. Відродження жіночого руху у незалежній Україні та його вплив на формування тендерної політики.

Причини виникнення фемінізму як всесвітнього руху жінок. Суть та зміст феномену фемінізму.

Перша хвиля фемінізму (середина XIX ст. - 60-х рр. XX ст.): боротьба жінок за виборче право і досягнення юридичного рівноправ'я статей.

Друга хвиля фемінізму (кінець 60-х- кінець 80-х гг. XX в.): перехід від боротьби за рівність прав до боротьби за рівність можливостей для жінок.

Третя хвиля фемінізму (з 90-м рр. XX ст.): усвідомлення природи конструювання тендерних ідентичностей.

Філософія жіночого існування Сімони де Бовуар.

Основні напрями і ідеї фемінізму. Ліберальний фемінізм. Соціалістичний фемінізм. Радикальний фемінізм. Психоеаналітичний фемінізм. Неофемінізм.

Розділ 3. Поняття та особливості прав ЛГБТ осіб

Тема 3.1. Одностатеві шлюби: європейський досвід та українські реалії.

Поняття інституту цивільного партнерства за кордоном. Характеристика цивільних прав інституту цивільного партнерства. Право на існування одностатевих шлюбів в Україні та проблеми їх легалізації. Позиція Церкви щодо одностатевих шлюбів в Україні. Біблія про одностатеві шлюби. Правовий захист одностатевих відносин в іноземних державах.

Тема 3.2. Теоретичні та практичні аспекти регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ за законодавством України та інших держав.

Поняття та функції сім'ї згідно норм Сімейного кодексу України.

Історія виникнення ЛГБТ-прайдів. Права ЛГБТ в Україні. Проблеми усиновлення одностатевими парами в контексті принципу рівності прав і свобод людини і громадянина.

Тема 3.3. Право на здоров'я людей, що належать до ЛГБТ-спільноти.

Права людей, що належать до ЛГБТ-спільноти, в царині охорони здоров'я: а) зміна (корекція) статевої належності в Україні та міжнародна практика; б) правове регулювання механізму зміни статі.; в) медико-біологічні та соціально-психологічні показання для зміни (корекції) статевої належності; г) медичне свідоцтво про зміну (корекцію) статевої належності.

Характеристика цивільно-правового договору про зміну (корекцію) статевої належності.

Розділ 4. Гендерна політика

Тема 4.1. Загальна характеристика гендерної політики.

Державна тендерна політика: суть, зміст, завдання. Принципи тендерної політики. Стратегії тендерної політики (політика позитивних дій, анти дискримінаційна політика, тендерний мейнстрімінг). Типи тендерної політики. Сучасні моделі тендерної політики. Механізм реалізації тендерної політики. Основні етапи вирішення тендерних суспільних проблем.

Характерні риси та особливості тендерної політики в Україні.

Тема 4.2. Гендерний аналіз політичних практик.

Поняття, цілі та методи тендерного аналізу. Методологічні та методичні основи тендерного аналізу.

Основні етапи організації та проведення тендерного аналізу. Гендерна експертиза законодавства. Форми і методи імплементації результатів тендерного аналізу.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма						Заочна форма				
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
Розділ 1. Загальна характеристика та механізм захисту прав людини і громадянина в Україні. Міжнародно-правові механізми гендерної політики.											
Тема 1.1. Основи правового положення людини і громадянина в Україні.	7	1	2			4					
Тема 1.2.	8	2	2			4					

Запобігання дискримінації в Україні: основні поняття та нормативно-правове забезпечення.												
Тема 1.3. Види дискримінації та засоби протидії їй.	10	2	4			4						
Тема 1.4. Гендер, стать та сексуальність: поняття, особливості, відмінності. (Планується бінарна лекція на тему : « Сексуальна освіта. Відповідальність починається з тебе» разом з фахівцями «Клініки, дружньої до молоді»)	10	2	4			4						
Тема 1.5. Теорія гендеру.	6	1	1			4						
Тема 1.6. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи.	6	1	1			4						
Разом за Розділом 1	47	9	14			24						
Розділ 2. Просування гендерної рівності в Україні. Європейський досвід.												
Тема 2.1. Сексуальна орієнтація в правовій системі України.	7	2	1			4						
Тема 2.2. Толерантність як прояв поваги до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини	8	2	2			4						
Тема 2.3.	6	1	1			4						

Права жінок і гендерна рівність в Україні та країнах ЄС.												
Тема 2.4. Основні положення гендерної рівності у сфері праці.	7	2	1			4						
Тема 2.5. Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві.	8	2	2			4						
Тема 2.6. Жіночий рух як соціокультурний феномен. Фемінізм як каталізатор виникнення і становлення тендерної політики	6	1	1			4						
Разом за Розділом 2	42	10	8			24						
Розділ 3. Поняття та особливості прав ЛГБТ осіб												
Тема 3.1. Одностатеві шлюби: європейський досвід та українські реалії.	6	1	1			4						
Тема 3.2. Теоретичні та практичні аспекти регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ за законодавством України та інших держав.	5	1	1			3						
Тема 3.3. Право на здоров'я людей, що	5	1	1			3						

належать до ЛГБТ-спільноти.												
Разом за Розділом 3	16	3	3			10						
Розділ 4. Гендерна політика												
Тема 4.1. Загальна характеристика гендерної політики.	6	1	2			3						
Тема 4.2. Гендерний аналіз політичних практик.	5	1	1			3						
Разом за Розділом 4	11	2	3			6						
Усього годин	120	24	28			4	64					

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Основи правового положення людини і громадянина в Україні.	1	
2	Запобігання дискримінації в Україні: основні поняття та нормативно-правове забезпечення.	2	
3	Види дискримінації та засоби протидії їй.	2	
4	Гендер, стать та сексуальність: поняття, особливості, відмінності. (Планується бінарна лекція на тему: «Сексуальна освіта. Відповідальність починається з тебе» разом з фахівцями «Клініки, дружньої до молоді»)	2	
5	Теорія гендеру.	1	
6	Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи.	1	
7	Сексуальна орієнтація в правовій системі України.	2	
8	Толерантність як прояв поваги до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини	2	
9	Права жінок і гендерна рівність в Україні та країнах ЄС.	1	
10	Основні положення гендерної рівності у сфері праці.	2	

11	Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві.	2	
12	Жіночий рух як соціокультурний феномен. Фемінізм як каталізатор виникнення і становлення тендерної політики	1	
13	Одностатеві шлюби: європейський досвід та українські реалії.	1	
14	Теоретичні та практичні аспекти регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ за законодавством України та інших держав.	1	
15	Право на здоров'я людей, що належать до ЛГБТ-спільноти.	1	
16	Загальна характеристика гендерної політики.	1	
17	Гендерний аналіз політичних практик.	1	
	Разом	24	

До проведення навчальних занять залучаються фахівці-практики, які проводять гостьові, бінарні лекції, майстер-класи, тренінги.

Теми та план практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Основи правового положення людини і громадянина в Україні.	2	
2	Запобігання дискримінації в Україні: основні поняття та нормативно-правове забезпечення.	2	
3	Види дискримінації та засоби протидії їй.	4	
4	Гендер, стать та сексуальність: поняття, особливості, відмінності. (Планується бінарна лекція на тему: «Сексуальна освіта. Відповідальність починається з тебе» разом з фахівцями «Клініки, дружньої до молоді»)	2	
5	Теорія гендеру.	1	
6	Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи.	1	
7	Сексуальна орієнтація в правовій системі	1	

	України.		
8	Толерантність як прояв поваги до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини	2	
9	Права жінок і гендерна рівність в Україні та країнах ЄС.	1	
10	Основні положення гендерної рівності у сфері праці.	1	
11	Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві.	2	
12	Жіночий рух як соціокультурний феномен. Фемінізм як каталізатор виникнення і становлення тендерної політики	1	
13	Одностатеві шлюби: європейський досвід та українські реалії.	1	
14	Теоретичні та практичні аспекти регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ за законодавством України та інших держав.	1	
15	Право на здоров'я людей, що належать до ЛГБТ-спільноти.	1	
16	Загальна характеристика гендерної політики.	2	
17	Гендерний аналіз політичних практик.	2	
	Разом	28	8

Теми та план самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Основи правового положення людини і громадянина в Україні.	4	
2	Запобігання дискримінації в Україні: основні поняття та нормативно-правове забезпечення.	4	
3	Види дискримінації та засоби протидії їй.	4	
4	Гендер, стать та сексуальність: поняття, особливості, відмінності.	4	
5	Теорія гендеру.	4	
6	Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи.	4	
7	Сексуальна орієнтація в правовій системі України.	4	

8	Толерантність як прояв поваги до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини	4	
9	Права жінок і гендерна рівність в Україні та країнах ЄС.	4	
10	Основні положення гендерної рівності у сфері праці.	4	
11	Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві.	4	
12	Жіночий рух як соціокультурний феномен. Фемінізм як каталізатор виникнення і становлення тендерної політики	4	
13	Одностатеві шлюби: європейський досвід та українські реалії.	4	
14	Теоретичні та практичні аспекти регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ за законодавством України та інших держав.	4	
15	Право на здоров'я людей, що належать до ЛГБТ-спільноти.	4	
16	Загальна характеристика гендерної політики.	5	
17	Гендерний аналіз політичних практик.	5	
	Разом	64	

Контрольні запитання:

1. Поняття та сутність правового становища особи в державі.
2. Міжнародно-правові стандарти прав людини та регулювання правового статусу особи нормами національного законодавства.
3. Конституційно-правовий статус особи та його елементи.
4. Принципи правового статусу особи: поняття та зміст.
5. Основні конституційні права та свободи людини та громадянина.
6. Межі основних прав та свобод.
7. Недопустимість скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.
8. Державні та недержавні інституції, що забезпечують права та свободи людини і громадянина.
9. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
10. Поняття та сутність статі, гендеру та сексуальності.
11. Стать і гендер: основні відмінності.
12. Гендерна система.
13. Гендерні стереотипи та їх групи.

14. Європейська система захисту прав людини (загальна характеристика).
15. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод та роль Європейського суду в її реалізації.
16. Нормативно-правове регулювання дискримінації в Україні та Європейському Союзі.
17. Принципи, які визначають дискримінацію.
18. Характеристика ознак, за якими заборонена дискримінація.
19. Класифікація дискримінації: загальна характеристика.
20. Поняття та відмінності прямої дискримінації від непрямой.
21. Поняття та форми утиску.
22. Підбурювання до дискримінації.
23. Пособництво в дискримінації.
24. Поняття та загальна характеристика соціальної орієнтації.
25. Різновиди сексуальної орієнтації та їх нормативність.
26. Термін «сексуальна орієнтація» у нормативних документах, прийнятих органами державної влади України.
27. Право на повагу до приватного та сімейного життя. Свобода вираження поглядів та мирних зборів.
28. Свобода вираження поглядів та мирних зборів.
29. Право на життя, безпеку та захист від насильства.
30. Поняття гендеру.
31. Гендерні ролі як норми та правила поведінки жінок і чоловіків, що ґрунтуються на традиційних очікуваннях, пов'язаних з їх статтю.
32. Гендерна ідентичність як аспект самосвідомості, що описує переживання людиною себе як певної особистості.
33. Характеристика гендерних стереотипів.
34. Інституційне забезпечення гендерної рівності.
35. Регіональні та партійні об'єднання жінок.
36. Толерантність – умова сучасної демократії.
37. Забезпечення толерантності на рівні міжнародно-правових механізмів. Конституційне забезпечення толерантності.
38. Україна у світових рейтингах гендерної рівності.
39. Дискримінація за ознакою статі в судовій практиці України.
40. Політичне представництво жінок в Україні.
41. Протидія насильству щодо жінок і домашньому насильству.
42. Захист прав жінок, що входять до категорії внутрішньо переміщених осіб.
43. Просування гендерної рівності в Україні: позитивні законодавчі кроки.
44. Законодавче забезпечення та захист трудових прав жінок.
45. Принципи гендерної рівності в трудових правовідносинах.
46. Поняття фемінізму.
47. Напрями фемінізму: загальна характеристика.
48. Неофемінізм: сутність, етапи, напрями.

49. Сучасний стан та проблеми українського фемінізму.
50. Поняття та особливості прав ЛГБТ осіб.
51. Проблеми, що існують у сфері прав ЛГБТ.
52. Поняття «сім'ї» згідно з нормами Сімейного кодексу України.
53. Сім'я як самоідентифікація тривалих партнерських відносин ЛГБТ-пар.
54. Форми ЛГБТ-батьківства і правовий статус.
55. Ставлення до інституту сім'ї та його певних складових (шлюб і батьківство).
56. Порівняльний аналіз ЛГБТ-сімей в Україні з Європейським Союзом.
57. Права людей, що належать до ЛГБТ-спільноти, в царині охорони здоров'я.
58. Зміна (корекція) статевої належності в Україні та міжнародна практика.
59. Правове регулювання механізму зміни статі.
60. Медичне свідоцтво про зміну (корекцію) статевої належності.
61. Медико-біологічні та соціально-психологічні показання для зміни (корекції) статевої належності.
62. Характеристика цивільних прав інституту цивільного партнерства.
63. Право на існування одностатевих шлюбів в Україні.
64. Проблеми легалізації одностатевих шлюбів в Україні.
65. Правовий захист одностатевих відносин в Європі.
66. Біблія про одностатеві відносини.
67. Правове регулювання гендерного насильства.
68. Види гендерного насильства.
69. Поняття насильства в сім'ї.
70. Насильство в сім'ї як порушення прав людини.
71. Характеристика видів насильства в сім'ї.
72. Причини насильства над жінкою в сім'ї.
73. Протидія насильству в сім'ї – одне з найважливіших завдань держави.
74. Міжнародний досвід попередження насильства в сім'ї.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Цит. за: Запобігання торгівлі людьми: Навчально-методичний посібник для викладачів середніх та вищих навчальних закладів 1–2 рівнів акредитації. – Харків, 2001.
2. Основи гендерної політики в системі державного управління: навчально-методичний комплекс дисципліни для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців, керівників державних підприємств і організацій та працівників органів місцевого самоврядування / укладачі В.А. Гошовська, Н.Г. Протасова: Національна академія державного управління при Президентові України. – Київ, 2011. – 120 с.

3. Методика проведення гендерного аналізу політик і програм Львівської обласної державної адміністрації / авториуклад.: І. Артим, М. Колодій, М. Скорик. – Київ, 2013. – 15 с.

4. Методичні рекомендації щодо розроблення гендерного портрету області / автор-уклад. О. М. Рудік. – Київ, 2013. – 24 с.

5. Бергман С. Участь та повноваження жінок Північних країн у політиці // Жінки в політиці: міжнародний досвід для України / За заг. ред. Я. Сверлюк та С. Оксамитної // За матеріалами міжнародного наукового семінару «Жінки в політиці: міжнародний досвід для України», Київ – НаУКМА – 7 жовтня 2005 року. – Київ : Атіка, 2006. – С. 49 // http://dfc.ukma.edu.ua/books/women_politics_ukr_text.pdf.

6. Бреус С. М. Міжнародно-правові стандарти і зарубіжний досвід у сфері гендерної ідентичності / С. М. Бреус // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 3. – С. 83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_3_18

7. Возгрін С. Неприпустимість звуження змісту та обсягу прав і свобод людини як гарантія захисту прав людини: теоретичний і практичний аспекти [Електронний ресурс] / С. Возгрін. – Режим доступу : <file:///C:/Users/Work/Downloads/nedopustimost-suzheniyasoderzhaniya-i-obyoma-prav-i-svobod-cheloveka-kak-garantiya-zaschityprav-cheloveka-teoreticheskiy-i.pdf>

8. Герц А. А. Особливості змісту договору про надання медичних послуг в пластичній хірургії [Електронний ресурс] / А. А. Герц // Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – № 4. – С. 61.

9. Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 р. (переглянута 3 травня 1996 р.) : станом на 3 травня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

10. Кочарян Г. С. Гомосексуальность и современное общество / Г.С.Кочарян. – Х.: ЭДЭНА, 2008. – 240 с.

11. Крок вперед, два назад: Становище ЛГБТ в Україні в 2010–2011 рр. / [О.О. Зінченков, М.Г. Касянчук, А.В. Кравчук] (Рада ЛГБТ-організацій України, центр «Наш світ», ЛГБТ-центр «ДонбасСоцПроект»). – Київ : Центр «Наш світ», 2011. – С. 10.

12. Марценюк Т. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики [Електронний ресурс] / Т. Марценюк. – Режим доступу: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/genderna_pol_tika_s.pdf.

13. Права ЛГБТ в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Права_ЛГБТ_в_Україні

14. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005р. № 2866-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – № 52. – Ст. 561

15. Равлінко З. П. Заборона дискримінації: загальнотеоретичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / З. П. Равлінко – Львів, 2016. – 201 с.

16. Рішення Європейського суду з прав людини по справах «Алексеев проти Росії» (Alekseyev v. Russia) від 21.10.2010 №№ 4916/07, 25924/08, 14599/09, «Бончковський та інші проти Польщі» (Bączkowski and Others v. Poland) від 03.05.2007 № 1543/06 та «Салгейру да Сілва Мута проти Португалії» (Salgueiro da Silva Mouta v. Portugal) від 21.12.1999 № 33290/96.

17. Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Крістін Гудвін проти Сполученого Королівства» (Christine Goodwin v. the United Kingdom) від 11.07.2002 № 28957/95.

18. Речицкий В. Императив толерантности, генетические истоки / В. Речицкий // Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри : збірка наукових статей та есе / упорядкування, наукове редагування і передмова О. Петришина, Д. Вовка, О. Уварової. – Харків : Юрайт, 2016.

19. Смородинський В. Відкритість до інакшого (висвітлення теми толерантності західним кінематографом) / В. Смородинський // Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри: Збірка наукових статей та есе / Упорядкування, наукове редагування і передмова О. Петришина, Д. Вовка, О. Уварової. – Харків : Юрайт, 2016.

20. Права людини (Основні політики ЄС). Представництво Європейського Союзу в Україні // http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/key_eu_policies/human_rights/index_uk.htm.

21. Права людини в Україні, рівень ксенофобії, ставлення до мігрантів та біженців, ставлення до проявів екстремізму / Звіт КМІС. – Київ, 2010. – 68 с.

22. Основи тендерної політики в парламентській діяльності: навчальний посібник. / Автор, колектив: В. А. Гошовська, Н. Б. Ларіна, В. В. Святненко / за заг. ред. В. А. Гошовської. - К. : НАДУ, 2011. - 100 с.

23. Лазор О. Д. Тендерна політика в органах публічної влади // Основи державного управління та місцевого самоврядування : навч.- метод. посіб. для студ. виш., навч. закл. рек. МОНМСУ / О.Д.Лазор, О.Я.Лазор, І.Г.Юник. - Хмельницький, 2012. - С. 197-206.

24. Тендерна освіта і виховання студентської молоді в процесі соціалізації : теорія та практика : монографія /С. Я. Харченко, С. М. Гришак, Н. С. Шабаєва ; Держ. закл. „Дуган, нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. - Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. -2 5 8 с

25. Реалізація тендерної політики в управлінні освітою : навчально-методичний посібник /за заг. ред. Протасової Н.Г., д. пед. наук, проф. - Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. - 176 с.

26. Одностатеве партнерство в Україні та світі: головні факти і висновки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gay.org.ua/documents/Key-information.pdf>

27. Уварова О. Повага до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини як вимога толерантності [Електронний ресурс] / О. Уварова. – Режим доступу: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/4-12-2015/item/253->

povaha-do-seksualnoyi-orientatsiyi-i-gendernoyi-identychnosti-lyudyny-yak-vymoha-tolerantnosti-uvarova-o-o#

28. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012р. № № 5207-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 32.

29. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229 –VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2018. – №5.

Додаткові:

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.2.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : офіц.. текст за станом на 09.04.2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : офіц.. текст за станом на 13.05.2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №№ 40-44.

7. Цивільний процесуальний кодекс України : офіц.. текст за станом на 12.02.2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/618-15>.

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ: НБУВ, 2013-2015. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Навчальні аудиторії, які обладнанні для проведення лекційних і семінарських занять;

2. Аудіовізуальні, технічні і комп'ютерні засоби навчання: комп'ютери, оснащенні програмними пакетами: SPSSfor Windows (Statistical Packagefor Social Sciences) – пакет програм комп'ютерної обробки первинної психологічної інформації; Excelfor Windows – пакет програм для створення статистичних таблиць, діаграм, графіків, обробки первинної інформації методом середніх величин; Wordfor Windows – пакет програм для текстового форматування й ілюстрування звітів за підсумками проведених психологічних досліджень; мультимедійний проект, екран.

3. Презентації лекцій в Powerpoint.